

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **O. S. G.**, zast. JUDr. Petrem Vaňkem, advokátem, se sídlem U Černé věže 304/9, České Budějovice, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o plný invalidní důchod, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 5. 2009, č. j. 2 Cad 79/2008 – 39,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 5. 2009, č. j. 2 Cad 79/2008 – 39, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 20. 3. 2008, č. X zamítla žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení žádost žalobce o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 38 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. v platném znění a podle Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení č. 116/1960 Sb. (dále jen „Dohoda mezi ČR a SSSR“, nebo „Dohoda“).

V odůvodnění rozhodnutí žalovaná uvedla, že žalobce se stal plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. v platném znění, podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Českých Budějovicích, od 26. 6. 2007. Uvedla dále, že v rozhodném období před vznikem invalidity, tj. v době od 26. 6. 1997 do 25. 6. 2007 nezískal žádnou dobu pojištění, a proto mu nárok na plný invalidní důchod nevznikl. V odůvodnění rozhodnutí je dále uvedeno, že vzhledem k tomu, že má žalobce ruskou příslušnost, nelze přihlídnout k ukrajinským dobám pojištění. Žádost může být posuzována výlučně podle Dohody, a pro důchodové účely mohou být vzaty v úvahu pouze skutečnosti potvrzené nositeli pojištění zúčastněných stran, tedy ČR a Ruské federace. Žalovaná uvedla, že tato Dohoda problematiku posuzování a hodnocení pracovních úrazů, ke kterým došlo na území smluvních stran, neupravuje, proto úraz žalobce není možné hodnotit jako pracovní podle českých právních

předpisů. Žalobci bylo doporučeno, aby požádal o obnovení výplaty ukrajinského invalidního důchodu, který mu byl přiznán na Ukrajině jako válečnému invalidovi.

V podané žalobě žalobce namítal, že postup žalované byl v rozporu s Dohodou mezi ČR a SSSR. Přestože čl. 7 citované Dohody výslovně uvádí, že „orgán sociálního zabezpečení smluvní strany, na jejíž území důchodce přesídílí, poskytne důchodci po jeho přesídlení důchod podle právních předpisů této smluvní strany; nárok na důchod nebude přezkoumávat, jestliže podle právních předpisů této smluvní strany je zaveden důchod téhož druhu,“ byl žalobce podroben režimu zákona č. 155/1995 Sb. a probíhalo tak znovu na území České republiky prověřování jeho zdravotního stavu.

Poukazoval dále na to, že na výzvy žalované předkládal požadované doklady, mimo jiné o tom, že byl příjemcem důchodu, že výplata invalidního důchodu v zemi, kde doposud důchod pobíral, byla zastavena, a zejména svou pracovní knížku, kterou prokazoval, že splňuje dobu zaměstnání podle čl. 4 citované Dohody. Předložil i důkazy o zdravotním stavu a okolnostech zranění, které bylo příčinou invalidity a které utrpěl v době, kdy byl svým zaměstnavatelem vyslán do Afghánistánu. Podle názoru žalobce se jednalo o pracovní (minimálně in analogiam) úraz, kde doba pojištění není rozhodující podmínkou pro přiznání invalidního důchodu. K tomuto svému tvrzení zaslal žalované posudek znalce Doc. MUDr. J. Ch., CSc., ze dne 26. 1. 2008, podle jehož závěrů byl příčinou invalidity úraz, který lze jednoznačně kvalifikovat jako úraz pracovní. Se zřetelem k ustanovení § 38 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. žalobce podmínky nároku splňuje. Podle přesvědčení žalobce žalovaná svým postupem porušila výše uvedenou právní normu i mezinárodní smlouvu a zřejmě i smlouvu mezi ČR a Ukrajinou řešící oblast sociálního zabezpečení. Navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 25. 5. 2009, č. j. 2 Cad 79/2008 – 39 žalobu zamítl a rozhodl dále, že žalované se náhrada nákladů řízení nepřiznává. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu dávkového spisu a z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v Českých Budějovicích (dále jen posudková komise) ze dne 30. 10. 2008 a 12. 3. 2009. Z posledně uvedeného posudku zjistil, že žalobce ke dni vydání rozhodnutí žalované nebyl plně invalidní, ale jen částečně invalidní, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil podle přílohy č. 2 vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly V., položky 1 písm. b) 40 %. Z toho soud dovodil, že žádosti žalobce by nebylo možno vyhovět ani v případě, kdyby splňoval podmínku potřebné doby zaměstnání. Soud dále uvedl, že úraz, který žalobce utrpěl v roce 1983 v Afghánistánu, byl podle hodnocení Fondu sociálního pojištění pracovních úrazů a nemocí z povolání Ukrajiny v Oděse ze dne 29. 10. 2007 podle zákonů platných v letech 1983 – 1984 hodnocen a žalobce byl uznán jako válečný invalida a také posouzen v rámci platného systému invalidních důchodů jako veterán války. Z tohoto vyjádření nevyplývalo, že by se jednalo o pracovní úraz. Soud dále konstatoval, že s ohledem na obsah Dohody mezi ČR a SSSR, která se posuzováním a hodnocením pracovních úrazů nezabývá, nelze přisvědčit žalobcovu tvrzení, že se v jeho případě jednalo o pracovní úraz. O tom, že by se jednalo o pracovní úraz, příslušelo rozhodnout uvedenému „Fondu“, který dospěl k závěru, že žalobce byl válečný invalida. Z těchto důvodů soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále jen „stěžovatel“). Namítal, že postup žalované je nezákonný od počátku řízení, tedy od roku 2002, kdy poprvé o invalidní důchod požádal. Nezákonnost postupu žalované spatřoval v tom, že porušila čl. 7 Dohody mezi ČR a SSSR tím, že přezkoumávala nárok žalobce na plný invalidní důchod a aplikovala pouze právní předpisy ČR, jakoby nebyla mezinárodní smlouvou vázána.

Poukazoval dále na to, že předložil žalované i soudu listinný důkaz (znalecký posudek Doc. MUDr. J. Ch.) o tom, že je invalidní v důsledku zranění, které utrpěl během válečného konfliktu v Afganistánu, a že toto zranění je pracovním úrazem. S tímto důkazem se soud ani žalovaná nijak nevyřádaly, případně odkázaly na to, že Dohoda problematiku pracovních úrazů neupravuje, a soud dále uvedl, že znalecký posudek, který objednal žalobce ke svému tvrzení, že jeho invalidita vznikla v souvislosti s pracovním úrazem, nemůže představovat splnění podmínky stanovené v § 38 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb.

Stěžovatel vytýkal soudu i žalované, že za situace, kdy nikdo nedoložil ani neprokázal, že znalecký posudek (jako jediný důkaz ohledně charakteru úrazu v řízení provedený) je nesprávný, bylo určeno, že se jedná o tzv. úraz ostatní, a i kdyby tomu tak nebylo, tak podstatné je to, že Dohoda charakter pracovních úrazů neupravuje a tím nelze nároku na invalidní důchod vyhovět. Tento názor nelze podle stěžovatele přijmout jako postup zákonný.

Postup žalované nebyl podle stěžovatele v souladu se zákonem ani z toho pohledu, že rozhodnutí bylo vydáno jen ohledně plného invalidního důchodu, o který bylo žádáno, ačkoliv podle § 86 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. mělo být, pokud nebyl uznán nárok na plný invalidní důchod, rozhodnuto i o částečném invalidním důchodu, na který byl měl stěžovatel podle posudku posudkové komise nárok. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že proti dosavadnímu způsobu řízení nemá námitky a zcela se ztotožňuje s právní názorem soudu vysloveným v napadeném rozsudku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle citovaného ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu dávkového spisu, posudkové dokumentace a ze spisů Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 2 Cad 72/2006 a 2 Cad 1/2007 Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel, nar. 19. 6. 1960, státní příslušník Ruska, má na území České republiky povolen trvalý pobyt od 14. 6. 2004. Dne 28. 6. 2004 podal první žádost o plný invalidní důchod. Podle záznamu o jednání Okresní správy sociálního zabezpečení v Teplicích ze dne 21. 10. 2004 a 14. 3. 2005 byl shledán plně invalidním podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. v souvislosti s úrazem, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly VI., odd. A, položka 1, písm. c), celkem 70%. Datum vzniku plné invalidity bylo stanoveno na 24. 11. 2004. Rozhodnutím žalované ze dne 24. 4. 2006 byla jeho žádost o plný invalidní důchod zamítnuta, neboť stěžovatel nesplňoval podmínku potřebné doby pojištění. Ruský nositel pojištění nepotvrdil stěžovateli dobu pojištění na území Ruské federace a na území České republiky stěžovatel nezískal žádnou dobu pojištění. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 11. 7. 2006, č. j. 2 Cad 72/2006 – 20 rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Soud dospěl k závěru, že žaloba byla důvodná v tom směru, že rozhodnutí bylo vydáno předtím, než došlo k vydání potvrzení o dávce ruskou smluvní stranou.

Žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 27. 12. 2006 zamítla žádost stěžovatele o plný invalidní důchod pro nesplnění potřebné doby pojištění, neboť stěžovatel v období od 23. 11. 1994 do 22. 11. 2004 nezískal žádnou dobu pojištění. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 8. 3. 2007, č. j. 2 Cad 1/2007 – 20 žalobu zamítl. Konstatoval, že ruský nositel pojištění potvrdil stěžovateli pouze 3 roky, 8 měsíců a 29 dnů zaměstnání, a to v období od 2. 3. 1984 do 10. 9. 1986 a od 10. 9. 1990 do 1. 12. 1991, takže stěžovatel nesplnil podmínku potřebné doby pojištění (5 roků v posledních 10 letech před vznikem plné invalidity). K tvrzení stěžovatele, že je plně invalidní následkem pracovního úrazu, uvedl, že toto tvrzení se objevuje poprvé až v žalobě, takže se jím nemohl zabývat, a žalované nelze vytýkat, že se tímto tvrzením nezabývala.

Stěžovatel žádostí ze dne 18. 4. 2007 požádal o plný invalidní důchod v souvislosti s pracovním úrazem z roku 1983, který utrpěl v souvislosti se služebním vysláním do Afganistánu. Podle potvrzení vojenského útvaru 21522 ze dne 15. 10. 1983 utrpěl stěžovatel služebně vyslaný do Afganistánu dne 28. 9. 1983 úraz hlavy a krku od tlakové vlny výbuchu. Podle záznamu o jednání Okresní správy sociálního zabezpečení v Českých Budějovicích ze dne 5. 9. 2007 byl stěžovatel shledán plně invalidní v souvislosti s úrazem z roku 1983. Pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti byl stanoven podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly VI. oddílu A položky 1 písm. c) – 70%. Datum vzniku invalidity bylo stanoveno na 26. 6. 2007. Podle posudku posudkové komise ze dne 12. 3. 2009 vyžádaného v tomto řízení soudem, byl stěžovatel shledán částečně invalidním s tím, že invalidita je v souvislosti s úrazem ze dne 28. 9. 1983. Podle znaleckého posudku předloženého stěžovatelem a vypracovaného znalcem Doc. MUDr. J. Ch., CSc. dne 26. 1. 2008 vznikla stěžovatelova plná invalidita v souvislosti s úrazem ze dne 28. 9. 1983.

V dávkovém spise se nachází potvrzení ukrajinského nositele pojištění, podle něhož je stěžovateli hodnoceno 17 roků, 6 měsíců a 10 dní zaměstnání v období let 1977 do 14. 11. 1995. Podle pracovní knížky stěžovatel absolvoval vysokoškolské vzdělání a stal se lékařem stomatologem. Od 2. 2. 1983 do 9. 9. 1986 působil ve vojenských jednotkách 21522 a 63620. Podle potvrzení Ministerstva zdravotnictví Ukrajiny ze dne 12. 7. 2005 byl stěžovatel shledán invalidním následkem zranění v Afganistánu. Podle potvrzení přímořské obvodní vojenské správy v Oděse ze dne 7. 12. 2005 byl stěžovatel od srpna 1983 do září 1983 služebně vyslán do Afganistánu. Podle potvrzení Fondu sociálního pojištění Ukrajiny pracoval stěžovatel od února 1983 do roku 1984 jako lékař a současně byl příslušníkem vojenské jednotky 21522 v Dušanbe. V době nasazení v Afganistánu byl zraněn a v důsledku zranění byl uznán podle zákonů platných v té době v SSSR válečným invalidou. Pokud by byl zraněn za týchž okolností v současné době, bylo by toto zranění považováno za pracovní úraz a byl by uznán invalidním v důsledku pracovního úrazu. Podle potvrzení penzijního fondu Ukrajiny ze dne 18. 12. 2004 pobíral stěžovatel důchod jako invalida druhé skupiny do 31. 12. 2004. Od 17. 12. 2004 mu byla na jeho žádost výplata důchodu zastavena. Podle osobního listu důchodového pojištění ze dne 3. 11. 2006 má stěžovatel zhodnoceno 3 roky 276 dnů zaměstnání, a to od 2. 3. 1984 do 31. 12. 1985 670 dnů, od 1. 1. 1986 do 10. 9. 1986 253 dnů, od 10. 9. 1990 do 1. 12. 1991 448 dnů jako zaměstnání v Rusku.

Podle čl. 1 odst. 1 Dohody, se tato dohoda vztahuje na všechny druhy sociálního zabezpečení, které jsou zavedeny podle právních předpisů smluvních stran. Podle odst. 2 téhož článku, sociálním zabezpečením se rozumějí všechny druhy materiálního zabezpečení (peněžité i věcné dávky), které poskytují občanům orgány státu, družstevní a společenské organizace Československé republiky a Svazu sovětských socialistických republik ve stáří,

v případě nemoci, v mateřství, při invaliditě bez ohledu na její příčiny, rodinám při ztrátě živitele aj.

Podle čl. 2 Dohody, občané jedné smluvní strany, kteří trvale bydlí na území druhé smluvní strany, jsou ve všech otázkách sociálního zabezpečení i pracovních vztahů postaveni plně na roveň občanům této smluvní strany, pokud tato Dohoda nestanoví jinak.

Podle čl. 3 odst. 1 a 2 Dohody, při provádění sociálního zabezpečení se použije právních předpisů smluvní strany, na jejímž území občan bydlí, pokud tato Dohoda nestanoví jinak. Sociální zabezpečení provádějí příslušné orgány smluvní strany, na jejímž území bydlí občan, který uplatňuje nárok na dávku.

Podle čl. I Protokolu k dohodě mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení, podepsané v Praze dne 2. 12. 1959 (dále jen „Protokol“), ustanovení Dohody se vztahují také na všechny formy sociálního zabezpečení poskytované vojenským osobám, válečným a vojenským invalidům, obětem fašismu a fašistické perzekuce aj., upravené právními předpisy smluvních stran.

Podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., důchodové pojištění provádí, řídí a kontroluje u vojáků z povolání a vojáků, kteří jsou po dobu činné služby hmotně zabezpečeni jako vojáci z povolání (dále jen „vojáci z povolání“), ministerstvo obrany.

Podle § 9 odst. 2 písm. b) bod 3, téhož zákona, orgány ministerstva obrany, ministerstva vnitra a ministerstva spravedlnosti rozhodují v oboru své působnosti o dávkách důchodového pojištění vojáků z povolání, příslušníků uvedených v odst. 1 písm. b) a příslušníků vězeňské služby České republiky (dále jen „příslušník ozbrojených sil“) a provádějí jejich výplatu, jestliže jde o příslušníka ozbrojených sil, který v době služby nebo nejpozději do dvou roků od jejího skončení splnil podmínky nároku na invalidní důchod a nebo se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním.

Podle § 115 – odpovědnost za škodu při služebních úrazech a nemocech z povolání - odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb. v jeho znění ke dni vydání rozhodnutí žalované, za škodu na zdraví, kterou voják utrpěl při výkonu služby, v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby, (dále jen „služební úraz“) odpovídá stát.

Podle § 38 zákona č. 155/1995 Sb. v jeho znění ke dni vydání rozhodnutí žalované, má pojištěnec nárok na plný invalidní důchod, jestliže se stal a) plně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku plné invalidity podmínky nároku na starobní důchod podle § 29, a popř., byl-li přiznán starobní důchod podle § 31, pokud nedosáhl důchodového věku, nebo b) plně invalidním následkem pracovního úrazu.

Podle § 25 odst. 1 téhož zákona (pracovní úraz a nemoc z povolání), pracovním úrazem se pro účely tohoto zákona rozumí úraz, který utrpěl pojištěnec při činnosti zakládající účast na pojištění, a který se za pracovní nebo služební považuje podle pracovněprávních předpisů nebo předpisů upravujících služební poměry platných v době vzniku plné nebo částečné invalidity následkem tohoto úrazu. Za pracovní úraz se považuje též úraz, který pojištěnec utrpěl při přípravě k obraně České republiky nebo pojištěnec, který není vojákem z povolání ani vojákem v další službě, při výkonu služby v ozbrojených silách České republiky nebo pojištěnec při výkonu činnosti prováděné v rámci civilní služby podle pokynů osoby, u nichž se koná civilní služba, nebo v přímé souvislosti s takovým výkonem; to platí obdobně pro onemocnění vzniklé při výkonu těchto služeb.

V posuzované věci Nejvyšší správní soud předně uvádí, že na právní vztahy mezi stěžovatelem a žalovanou dopadá Dohoda o sociálním zabezpečení mezi ČSR a SSSR ze dne 2. 12. 1959, publikovaná pod č. 116/1960 Sb. Jedná se smlouvu, která splňovala požadavky podle čl. 10 Ústavy a v posuzovaném období byla nesporně plně aplikovatelnou. Tato Dohoda byla ze strany České republiky vypovězena a přestala být k datu 31. 12. 2008 aplikovatelnou normou – viz Sdělení MZV publikované pod č. 87/2008 Sb.m.s. Tato Dohoda zaručovala občanům smluvních stran (po zániku ČSFR a SSSR), tedy České republiky a Ruské federace rovnost v nakládání, pokud tito občané trvale bydlí na území druhé smluvní strany, pokud sama Dohoda nestanovila jinak. Sociální zabezpečení prováděly orgány té smluvní strany, na jejímž území občan bydlí (podle vlastních právních předpisů – čl. 3 Dohody). Důchody přiznávají a vyplácejí orgány té smluvní strany, na jejímž území občané, kteří mají nárok na důchod, trvalé bydlí ke dni podání žádosti o důchod; důchody se přiznávají za podmínek a ve výši stanovené právními předpisy této smluvní strany – čl. 6 Dohody. Podle čl. 7 odst. 2 Dohody poskytne orgán smluvní strany, na jejíž území důchodce přesídlí, důchod podle právních předpisů této smluvní strany. Nárok se nebude přezkoumávat, je-li zaveden důchod téhož druhu.

Dále je nutno zdůraznit, že podle čl. I Protokolu, se ustanovení Dohody vztahují také na všechny formy sociálního zabezpečení poskytované vojenským osobám, válečným a vojenským invalidům, obětem fašismu a fašistické persekuce aj. upravené právními předpisy smluvních stran.

Z výše uvedeného plyne, že nelze přisvědčit námitce stěžovatele směřující proti postupu žalované a soudu vztahujícímu se k čl. 7 Dohody. Stěžovatel totiž nepobíral důchod přiznaný druhou smluvní stranou, tj. Ruskou federací, (nebo alespoň toto nevyplývá z dosud zajistěných listinných důkazů), takže postup podle čl. 7 odst. 2 Dohody na jeho případ nelze použít. Podle doložených dokladů pobíral stěžovatel důchod jako invalida druhé skupiny od Penzijního fondu Ukrajiny do 31. 12. 2004. Z této skutečnosti však nelze pro stěžovatele ničeho vytěžit, neboť podle čl. 3a Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení ze dne 4. 7. 2001, publikované pod č. 29/2003 Sb.m.s., která nabyla platnost dne 1. 4. 2003, se tato smlouva vztahuje na občany smluvních stran, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jedné nebo obou smluvních stran. Podle této smlouvy tedy nelze v dané věci postupovat, neboť stěžovatel je občanem Ruské federace, nikoliv Ukrajiny.

V každém případě však platí, že nárok na plný invalidní důchod se posuzuje podle všech právních předpisů České republiky, upravujících všechny druhy sociálního zabezpečení (čl. I odst. 1 Dohody, čl. I odst. 1 Protokolu), s tím, že na stěžovatele je nutno pohlížet stejně jako na občana České republiky (čl. II Dohody).

K tomu, aby mohl být nárok stěžovatele na plný invalidní důchod řádně posouzen, bude třeba doplnit dosud provedené dokazování, a to výslechem stěžovatele.

Z listin založených v dávkovém spise plyne, že v období od 2. 2. 1983 do 1. 3. 1984 byl stěžovatel zařazen jako zubní lékař u vojenské jednotky armády SSSR č. 21522 v Dušanbe. V srpnu 1983 byl s touto jednotkou vyslán na území Afganistánu. Dne 28. 9. 1983 byl při plnění služebních povinností lékaře v oblasti bojových akcí u obce Taškurgan, v provincii Balch, poraněn střeplinou granátu a působením tlakové vlny výbuchu, kdy utrpěl úraz hlavy a šíje v intenzitě těžkého kraniocerebrálního úrazu. Stěžovatel se stal podle tehdejších předpisů SSSR invalidou třetí skupiny v důsledku zranění při bojových akcích na území Afgánské republiky. Pravděpodobně v roce 2001 nebo 2002 byl stěžovateli přiznán na Ukrajině invalidní důchod druhého řádu jako následek poškození zdravotního stavu, který utrpěl při službě v armádě SSSR.

Podle záznamu o jednání okresní správy sociálního zabezpečení v Teplicích a v Českých Budějovicích byl stěžovatel shledán plně invalidním v souvislosti s úrazem z roku 1983 (jiný úraz není v posudkové dokumentaci zaznamenán). Souvislost invalidity s úrazem ze dne 28. 9. 1983 potvrzuje i posudek posudkové komise v Českých Budějovicích ze dne 30. 10. 2008, který byl ovšem soudem vyžádán nadbytečně, neboť datum vzniku plné invalidity, případně souvislost s úrazem z roku 1983, nebyla zpochybňována. Pro posouzení nároku na plný invalidní důchod je třeba tedy vycházet z toho, že stěžovatel se stal plně invalidním v souvislosti s úrazem z roku 1983 od dne 23. 11. 2004, a tato plná invalidita v souvislosti s úrazem z roku 1983 trvala ke dni vydání napadeného rozhodnutí, tj. 20. 3. 2008 a trvá ostatně i nadále.

Jak již bylo výše naznačeno, uvedená zjištění vyplývající z dosud provedených listinných důkazů, však nejsou zcela dostačující. Bude totiž třeba nejprve zjistit, v jakém právním postavení byl stěžovatel v době, kdy utrpěl úraz v roce 1983. Utrpěl-li by úraz jako příslušník ozbrojených sil SSSR, pak by důchodové pojištění provádělo ministerstvo obrany (viz. § 9 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b) bod 3 zákona č. 582/1991 Sb.). K tomu nutno dodat, že podle § 9 odst. 4 téhož zákona, o tom, zda úraz nebo onemocnění vznikly při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním, rozhodují pro účely řízení o invalidním důchodu a důchodech pozůstalých po příslušnících ozbrojených sil, lékařské komise zřízené v oborech působnosti ministerstva obrany, vnitra a spravedlnosti. Dále je třeba připomenout ustanovení § 115 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, podle něhož za škodu na zdraví, kterou voják utrpěl při výkonu služby, v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby (dále jen „služební úraz“) odpovídá stát. Bude-li tedy výsledkem stěžovatele zjištěno, že úraz ze dne 28. 9. 1983 utrpěl jako příslušník ozbrojených sil, bude třeba rozhodnutí žalované ze dne 20. 3. 2008 zrušit a věc jí vrátit k dalšímu řízení s pokynem, aby žádost stěžovatele o plný invalidní důchod v souvislosti s pracovním úrazem postoupila k provedení ministerstvu obrany.

Pokud stěžovatel neutrpěl úraz ze dne 29. 8. 1983 jako příslušník ozbrojených sil, bude třeba postupovat podle § 25 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. a zkoumat, zda nesplňuje ostatní podmínky ustanovení § 25 odst. 1 tohoto zákona. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že pracovní úraz a nemoc z povolání mají v důchodovém pojištění význam pro splnění podmínek na plný nebo částečný invalidní důchod (v těchto případech se nevyžaduje potřebná doba pojištění); tyto důchody se však z titulu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nezvyšují.

Při definici pracovního úrazu se odkazuje na příslušné pracovněprávní a služební předpisy. Podstatné je, že úraz se musí stát při činnosti zakládající účast na důchodovém pojištění. Zákonem č. 134/1997 Sb. bylo ustanovení doplněno (kromě zásady uvedené v předchozí větě) v tom směru, že se při hodnocení úrazu vychází z předpisů platných v době vzniku invalidity vzniklé následkem tohoto úrazu, nikoliv tedy z předpisů platných v době, kdy se úraz stal. Podle § 380 odst. 1 zákoníku práce je pracovním úrazem poškození zdraví zaměstnance, k němuž došlo nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů; podle § 380 odst. 2 Zákoníku práce se jako pracovní úraz posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů (k odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz srov. § 366 Zákoníku práce).

Z hlediska aplikace zásady rovného nakládání by se pak nabízela úvaha o splnění podmínek věty druhé § 25 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., podle níž se *za pracovní úraz považuje též úraz, který pojištěnec utrpěl při přípravě k obraně České republiky nebo pojištěnec, který není vojákem z povolání ani vojákem v další službě, při výkonu služby v ozbrojených silách České republiky a nebo pojištěnec při výkonu činnosti prováděné v rámci civilní služby podle pokynů osoby, u níž se koná civilní služba, nebo v přímé souvislosti s takovým výkonem; to platí obdobně pro onemocnění vzniklé při výkonu těchto služeb.*

Dojde-li krajský soud po výsledku stěžovatele k závěru, že úraz ze dne 28. 9. 1983 není úrazem služebním, bude vycházet z toho, že stěžovatel byl od 23. 11. 2004 plně invalidním následkem pracovního úrazu ze dne 28. 9. 1983. Splňoval tedy podmínku nároku na plný invalidní důchod podle § 38 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. v jeho znění ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí. Jak již bylo výše uvedeno, za této situace není třeba zkoumat podmínku potřebné doby pojištění, neboť její nesplnění vzniku nároku na plný invalidní důchod v tomto případě nebrání.

Se zřetelem ke shora uvedenému považuje Nejvyšší správní soud kasační stížnost za důvodnou, a proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.) V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). Výše uvedené pro další postup soudu znamená, že bude-li zjištěno, že stěžovatel utrpěl úraz ze dne 28. 9. 1983 jako příslušník ozbrojených sil SSSR (§ 9 zákona č. 582/1991 Sb.), zruší napadené rozhodnutí žalované a vrátí s pokynem, aby postoupila stěžovatelovu žádost o plný invalidní důchod ministerstvu obrany jako orgánu věcně příslušnému (§ 12 správního řádu z roku 2004). Nebude-li tato skutečnost prokázána, napadené rozhodnutí žalované zruší a věc jí vrátí se závazným právním názorem, aby vycházela z toho, že stěžovatel je od 23. 11. 2004 plně invalidním následkem pracovního úrazu ze dne 28. 9. 1983.

V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2010

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu